

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การอุตสาหกรรม การสื่อสาร ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงนี้รวดเร็วเกินกว่า สังคมไทยจะปรับตัวรองรับได้ทัน ส่งผลกระทบถึงบุคคลที่อยู่ในสังคมเพราะบุคคลเป็นกลไกที่สำคัญของสังคมดังเช่นวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นตัวสะท้อนให้เห็นได้อย่างเด่นชัดว่า สังคมไทยยังไม่สามารถพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาได้ เป็นเพราะการรับเอาภูมิปัญญาสากล เข้าสู่สังคมไทยเสียก่อนส่งผลให้เกิดการขาดความสมดุลแห่งการเรียนรู้ ระหว่างภูมิปัญญาไทย กับภูมิปัญญาสากล จนต้องพึ่งพาเจ้าของความรู้หรือภูมิปัญญาสากลเดิมเรื่อยไปในการ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แม้ว่าจะสามารถแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ได้ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า การ แก้ปัญหาของสังคมไทยนั้น เป็นการแก้ปัญหาย่างถาวรเพราะเมื่อเกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นใน สังคมไทยอีกก็จำเป็นต้องอาศัยเจ้าของความรู้หรือภูมิปัญญาสากลดั้งเดิมยิ่งไปกว่านั้นปัจจุบัน สังคมโลกเป็นสังคมแห่งยุคข่าวสาร การใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ อาจไม่สามารถนำ กลับมาใช้ได้อีก จะเห็นได้ว่าการขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของตนเอง ทำให้ภูมิปัญญาไทย ไม่ได้รับการส่งเสริมคุณค่าขาดการฟื้นฟูเกิดการบิดเบือน ลืมเลือน หรือการสาบสูญของ วัฒนธรรมประเพณีอันทรงคุณค่าและงดงามของท้องถิ่นไปอย่างน่าเสียดาย ดังเช่นระบบการจัด การศึกษาไทยในอดีตที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการรับเอาภูมิปัญญาสากล เข้าสู่ระบบการศึกษา มากกว่าการส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาไทย ในการปรับให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทยอีก ทั้ง นโยบายหลักการ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ก็ถูกกำหนดให้อยู่ในส่วนกลางมากเกินไป ทำให้ หลักสูตรที่นำมาใช้สอนเด็กและเยาวชน ไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนผู้เรียน เรียนรู้เรื่องไกลตัวมากกว่าที่จะเรียนรู้เรื่องของตนเองทำให้ขาดความรักความเอาใจใส่ในสิ่งดี ๆ ที่ตนเองมีอยู่ จนเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตคนในท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่นฐานของตนเอง สภาพท้องถิ่นเดิมๆเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น จะทำได้ด้วยกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชน และเยาวชนการศึกษาเท่านั้นที่จะช่วยนำภูมิปัญญาที่เป็นความภูมิใจของชาติคืนสู่สังคมไทย (รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 125)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ประเทศไทย จะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพัน ที่จะป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้าง

ภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2554, หน้า 35) สอดคล้องกับจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545)ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบพัฒนาหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษานำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นแนวในการเทียบเคียง ให้สถานศึกษากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5-9) เป็นการนำไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งจัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็ก และ เยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1-2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการที่สำคัญคือ ข้อ 3 เป็นหลักสูตรการศึกษาสนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น และนอกจากนี้จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดถือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และข้อ 5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 3-4) หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่มีความหลากหลาย มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เหมาะสมกับวัย และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยไม่แยกส่วนซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงของนักเรียน และส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (อุดม เชยกิจวงศ์, 2545, หน้า 45)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถเกี่ยวกับงานอาชีพและเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสาขามาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสม คำนึงถึง สร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะมีศีลธรรม คุณธรรม สร้างค่านิยมที่เป็นพื้นฐานได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน อันจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และพึ่งตนเองได้ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ร่วมมือ และแข่งขันในระดับสากลภายใต้บริบทของสังคมไทย ได้ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 9)

การส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความเหมาะสมกับท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่น โดยการใช้แหล่งเรียนรู้ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นักเรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติหาความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง จนเป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข เพราะได้มีโอกาสเรียนรู้นอกห้องเรียน ได้สัมผัสและสัมพันธ์กับธรรมชาติ สังคม ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงต่อการดำรงชีวิต ได้เรียนรู้ ได้ค้นพบสาระความรู้ที่นอกเหนือจากหนังสือเรียนและครูก็ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปกับนักเรียนด้วย เป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข สภาพสังคมปัจจุบันนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลง และมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทำให้เป็นสังคมแหล่งข้อมูลข่าวสารหรือสังคมสารสนเทศที่ความรู้ทั้งหมดไม่ได้อยู่ที่ตัวครูอีกต่อไป แต่จะมีทั้งที่ตัวครู ในแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ แหล่งการเรียนรู้ สื่อมวลชน ที่แพร่หลายทั้งในและนอกประเทศเป็นความรู้ที่ไม่มีพรมแดนและเป็นความรู้ที่ทุกคนในสังคมสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา อย่างที่เรียกว่าเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) ดังนั้น กระบวนทัศน์ของการจัดการเรียนรู้ที่เคยเน้นครูเป็นสำคัญ จึงต้องเปลี่ยนบทบาทของครูเป็นครูผู้จัดการเรียนรู้หรือผู้อำนวยการความสะดวกแก่ผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็ต้องใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสืบเสาะแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน (สักระวีศรีแสงธรรม, 2547, หน้า 8-10)

หลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการอันหลากหลายของท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก และความภาคภูมิใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่นไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งการได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้โดยปรับโครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มรายละเอียดของมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติ

ความเป็นมา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาที่พบจากการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฉันท ชาติทอง, 2550, หน้า 176)

สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนาการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่นๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 35)

บ้านสุขเดือนห้า ตำบลสุขเดือนห้า อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำอิฐบล็อก เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้าน เป็นวิถีชีวิตที่ชาวบ้านมีประสบการณ์มาเป็นเวลาอันยาวนานที่ยังคงเอกลักษณ์สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นปู่ย่าตายายพ่อแม่สู่รุ่นลูกหลาน การทำอิฐบล็อกยังได้พบเห็นในชุมชน และสามารถนำมาประกอบอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวอีกอาชีพหนึ่ง

อิฐบล็อก (Concerte Masonry Unit) เป็นวัสดุก่อสร้างที่นิยมในประเทศไทย เนื่องจากเป็นวัสดุที่ง่ายต่อการก่อสร้าง ราคาถูกและค่าบำรุงรักษาต่ำ อย่างไรก็ตามวัสดุชนิดนี้ยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร การจัดกลุ่มอิฐบล็อกตามมาตรฐานเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการควบคุมมาตรฐานการผลิตให้ดียิ่งขึ้น อีกด้านหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือการนำอิฐบล็อกมาใช้เป็นโครงสร้างที่สามารถรับแรงได้แต่การตักนี้ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น การกำหนดมาตรฐานการออกแบบและข้อมูลที่ต้องใช้ในการออกแบบ เป็นต้น อิฐบล็อกจึงเป็นวัสดุก่อสร้างที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างมากต่องานก่อสร้างเกือบทุกชนิด แต่อิฐบล็อกผลิตมาจากการผสมระหว่างปูนซีเมนต์ ซึ่งเป็นตัวประสานกับทราย หินกรวดและน้ำจึงมีข้อเสียคือน้ำหนักมาก แม้ว่าจะมีเทคโนโลยีในการผลิตอิฐบล็อกมวลเบาโดยการใช้วัสดุเบาผสมแทนหินซึ่งผลิตจากการเผาดินเหนียว หินชนวนด้วยความร้อนสูงทำให้เกิดมีฟองอากาศอยู่ในตัวหินจำนวนมากทำให้หินสังเคราะห์ที่ได้มีน้ำหนักเบาลง แต่มีผลเสียหลายประการตามมาคือ ความแข็งแรงของอิฐบล็อกจะลดลงมากเนื่องจากวัสดุที่ผลิตได้จะมีความแข็งแรงต่ำกว่าหินมากและอาจมีการหดตัวบวมในระยะยาว การเพิ่มฟองอากาศในเนื้ออิฐบล็อกก็เป็นวิธีที่ต้องอาศัยเครื่องมือ อุปกรณ์และกรรมวิธีทางเคมีทำให้ได้อิฐบล็อกที่มีคุณภาพดีกว่าการใช้หินสังเคราะห์ เนื่องจากมีการกระจายของฟองอากาศสม่ำเสมอภายในอิฐบล็อกแต่อย่างไรก็ตามทั้งสองวิธีที่

กล่าวมาข้างต้นเป็นการผลิตที่ต้องใช้ต้นทุนสูงจึงไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากทำให้อิฐบล็อกมวลเบาที่ได้มีราคาแพงกว่าอิฐบล็อกธรรมดา

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้นำเอาการทำอิฐบล็อกตัวหนอน เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านสุขเดือนห้า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2556 ที่ผ่านมามีพบว่า มาตรฐานที่ 4 ด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ควรปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนมุ่งเน้นแต่การถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ไม่เน้นทักษะกระบวนการทำงาน นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การพิจารณาไตร่ตรอง การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และขาดการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและการนำไปใช้ในชีวิตจริง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการทำอิฐบล็อกตัวหนอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีอยู่ โดยทางโรงเรียนร่วมมือกับชุมชน เชิญวิทยากรในท้องถิ่น มาให้ความรู้แก่นักเรียนเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลและความต้องการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
2. เพื่อประเมินหลักสูตรที่พัฒนา เรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้นักเรียนได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำอิฐบล็อกตัวหนอน ทำให้เกิดตระหนัก เห็นความสำคัญ ประโยชน์และคุณค่าในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำความรู้ที่เกิดจากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
2. ครู นักเรียน ท้องถิ่น ตลอดจนผู้สนใจ สามารถนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในอำเภอนินนวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 245 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในอำเภอนินนวม โดยการสุ่มโรงเรียน (cluster sampling) ได้โรงเรียนบ้านสุขเดือนห้า ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 มีนักเรียน จำนวน 25 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรเรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ทักษะการทำอิฐบล็อกตัวหนอน

2.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรการทำอิฐบล็อกตัวหนอน

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาของหลักสูตรเรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของอิฐบล็อกตัวหนอน 2) ชนิดของอิฐบล็อก 3) ลักษณะของอิฐบล็อก 4) วัสดุ-อุปกรณ์ส่วนผสมการทำอิฐบล็อกตัวหนอน 4) วิธีการทำอิฐบล็อกตัวหนอน 5) การนำอิฐบล็อกตัวหนอนไปใช้

4. ระยะเวลา

ทดลองใช้หลักสูตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 เวลาเรียนจำนวน 6 สัปดาห์ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุง เพิ่มเติมหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มีอยู่ให้ดีขึ้น โดยให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียน ชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรเรื่องการทำอิฐบล็อกตัวหนอน หมายถึง เนื้อหาสาระความรู้โดยจัดทำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4 - 6 โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่เรียนตาม หลักสูตรเรื่องการทำอิฐบล็อกตัวหนอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร หมายถึง ความรู้สึกรวมของนักเรียนชั้นชม เห็นคุณค่า ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร เรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน ของนักเรียน ซึ่ง วัดจากข้อมูลที่นักเรียนตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ทักษะการทำอิฐบล็อกตัวหนอน หมายถึง นักเรียนมีทักษะการทำอิฐบล็อกตัว หนอนได้ถูกต้อง การผสมปูนตามสัดส่วน การหล่อแบบพิมพ์ การแกะพิมพ์ การตกแต่งสีสัน ผลงาน เป็นลำดับขั้นตอนซึ่งวัดได้จากแบบประเมินทักษะการทำอิฐบล็อก โดยอิงเกณฑ์การ ประเมินของการประมาณค่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนบ้านสุขเดือนห้า ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 อำเภอเนินขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

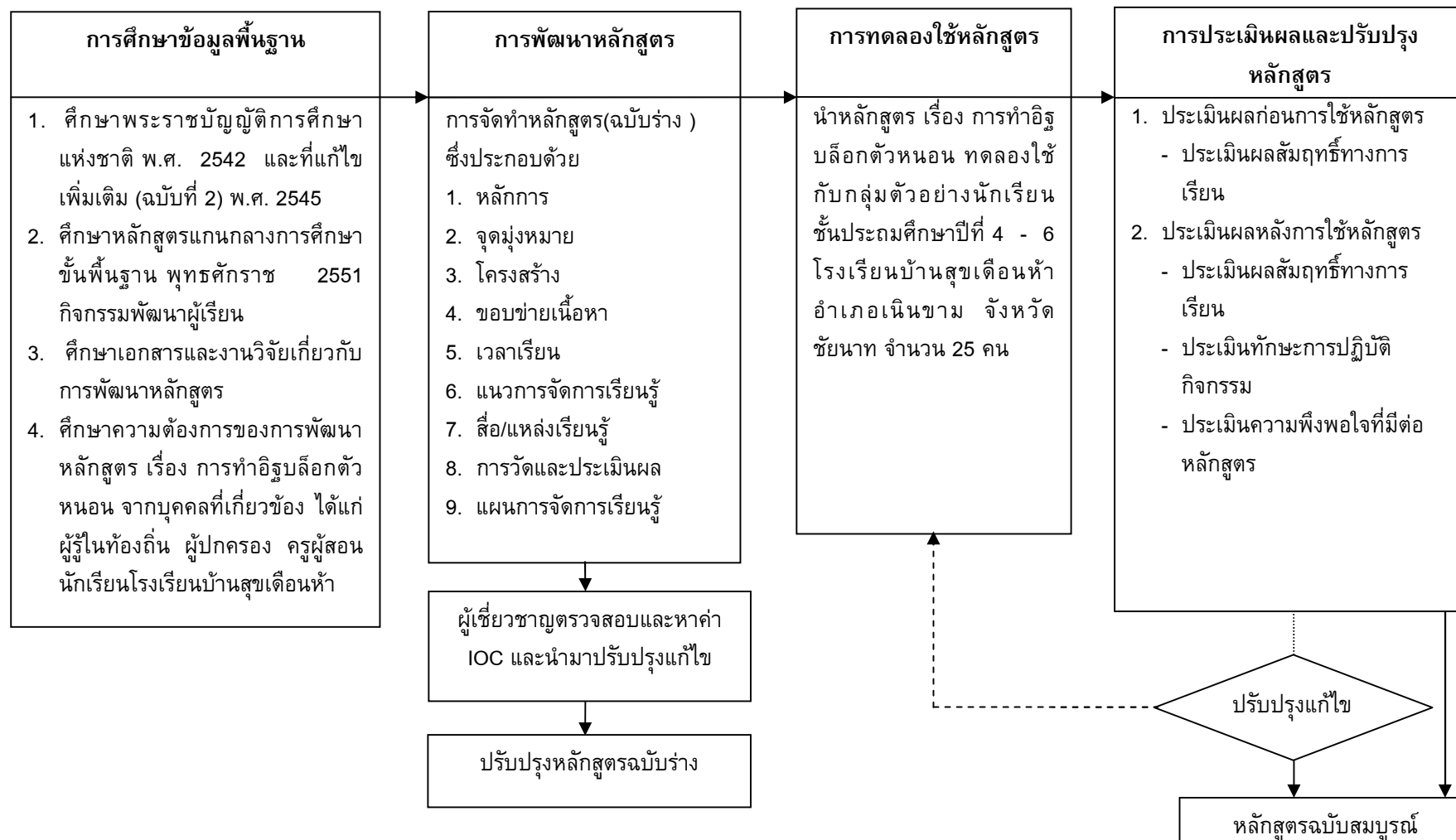
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา หลักสูตร เรื่องเรื่องการทำอิฐบล็อกตัวหนอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และการ ประเมินหลักสูตร ซึ่งมีหน่วยงาน และนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดแสดงขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตรดังนี้ ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p. 1) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ 1) มี วัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ 2) มีประสบการณ์ทาง การศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษา เหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร 4) เราจะทราบได้อย่างไรว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้แล้ว ส่วน ทาบา (Taba, 1991, p. 12) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สำรวจปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ ของการศึกษา ที่สังคมต้องการ 3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ครูจะต้องนำมาสอน เพื่อให้เกิด การเรียนรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม 4) จัดลำดับขั้นตอน แก้ไขปรับปรุง ขอบข่ายเนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้ใน ขั้นที่ 3 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะนำมา เสริมเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 6) จัดลำดับ ขั้นตอนและแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ 7) สำรวจ ปัญหา ความต้องการและ

ความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม ส่วน สัต อูทรานันท์ (2532, หน้า 214-316) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร คือ 1) จัดตั้งคณะทำงาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 4) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ (2540, หน้า 15-20) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 10 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูล 3) การกำหนดความเหมาะสมกับนักเรียน 4) กำหนดความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน 5) กำหนดความคิดรวบยอด 6) การร่างรายวิชา 7) วิเคราะห์ร่างรายวิชา 8) วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในกระบวนการเรียน การสอน 9) จัดสร้างปัจจัยเกื้อหนุนการสอน 10) นำไปทดลองใช้ ส่วนวิชัย วงษ์ใหญ่ (2533, หน้า 36-43) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรซึ่งประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์ 3 ระบบ คือ 1) ระบบการร่างหลักสูตรหลักสูตร 2) ระบบการใช้หลักสูตร 3) ระบบการประเมินหลักสูตรและวิจัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542, หน้า 88) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4) การนำหลักสูตรไปใช้ 5) การประเมินหลักสูตร 6) การปรับปรุงแก้ไข และเปลี่ยนแปลงหลักสูตร 7) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรยังมีผู้เสนองานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยได้ระบุขั้นตอนต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับข้อสรุปของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น งานวิจัยของสมคิด ศรีสุข (2550, หน้า 5) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง เครื่องดื่มสมุนไพร สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท อำเภอสระบุรี จังหวัดชัยนาท โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดสภาพปัญหาและความจำเป็น 2) กำหนดวัตถุประสงค์เรื่องหลักสูตรท้องถิ่น 3) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น 4) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน 5) ทดลองใช้หลักสูตร 6) นำหลักสูตรไปใช้ 7) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน งานวิจัยของ กมลลักษณ์ ปิยะนันท์ (2551, หน้า 3-5) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดราษฎร์โมสร ตำบลนาป่า อำเภอชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้ระบุขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ 5) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร งานวิจัยของ สมปอง พรหมเอก (2551, หน้า 5) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาและเทคโนโลยี เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากใบยางพารา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา จังหวัดระยอง ได้ระบุขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 4) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ 5) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร งานวิจัยของ พงษ์พิช แสนมีนา (2552, หน้า 5-6) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและ

เทคโนโลยี สารที่ 2 การอาชีพ เรื่องการทำชาใบหม่อนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จัดลำดับการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ สภาพแวดล้อมของสังคมท้องถิ่น 2) ศึกษาเอกสาร ข้อมูล เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร 3) ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการและแบบวัดผลประเมินผลทักษะปฏิบัติ 5) ทดลองใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลหลักสูตร 7) ปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรต่างๆ ดังกล่าวมาสังเคราะห์ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การทำอัฐบลีอกตัวหนอน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งสรุปเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตรโดยพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดัง ภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำอิฐบล็อกดัดทวนนอน สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน